

МОКТА Е

ВО НАРОДОТ

МАЈ 2003

**Комерцијализација
на образованието**

Џорџ Сорос, бизнисмен и филантроп
за перспективите на регионот

Македонија не може
да се распадне

Илинден 1903 низ
призмата на странските антрополози

**Крушево - мултикултурен град
со превртлива среќа**

Демократизацијата
и македонското општество

**Владеене во име
на народот, но како?**

Програмата „Живо наследство“ станува
сè повидлива

**Наследството има смисла само
ако им е достапно на луѓето**

Откривање на културните можности во
руралните средини

**Заборавеното кино,
прозорец кон светот**

ДЕЈАН ГЕОРГИЕВСКИ

Така е тоа, браќа и сестри, другарки и другари. Кој со фаволот тикви сади, сам во дупката паѓа. На пример...

Па на пример, еве веќе половина месец како во Македонија се полуодвива една полујавна полудебата за една полупонуда. Нели, како докажан сојузник на САД во "коалицијата на принудените", а против "оската на злото", сега треба да го докажеме своето сојузничество и против "оската на доброто." Луќа конечно ќе му се приклучи на Анакина на мрачната страна.

Имено, нашите пријатели од карши "барата", од нас бараат, бараат со нив, да ги отфрлиме империјалистичките угнетувачи од сефте основаниот Меѓународен кривичен Суд кои, скраја да е и "далеко му била лепа куќа", некогаш би можеле да посакаат да му судат на граѓанин на САД. Пардон, грешка... Тие бараат само нив да ги изземеме од јурисдикцијата на кадијата Хашки, а ако некој Македонец, или Ирачанец, или Французин добијат давија, тогаш никому ништо.

Како што обично бидува, од сите стра-

ни Ѓорѓија сардисан! Овие од ЕУ само чекаат да згрешиме нешто, а според нив, потпишувањето на договорот за заштита на американските граѓани од гонење пред Меѓународниот кривичен суд е токму таква грешка.

Нормално, во таквата полудебата се вклучени сите, а никој нема да ви даде официјален став. Освен, се разбира, предводникот на клупата "Претседателски кабинет" заедно со својот прв солист, Борис Трајковски. Тие уште не дочекаа прашањето да стаса, а се повикаа на "стратешкото партнерство" со САД. Наполено очекувано, душички. Од друга страна, Владата мадро (непотврдено) молчи и глуми принципелност, па, се плашам, на крај ќе си легне на брашното и како попче ќе си потпише. Оти членството во НАТО е национален интерес и приоритет и желба на граѓаните, според сите истражувања на јавноста. Тоа што не сме виделе такво истражување (сега таа таинственост не ќе е на арно) се чини, тоа е друга работа. Што рече оној инспекторот од Бајкесиот "Војна во живо", мора да е вистина, беше на телевизија.

Големите мисли од ...

Трте -мрте!

Целата состојба можеби најдобро ја опишува коментаторот во последниот број на еден наш двонеделник (Владимир Јовановски во "Форум"). Како да не ги налутиме ниту едните ниту другите, ниту ЕУ, ниту САД? Јас, еве, бидејќи го имам луксусот да не морам да мислам што одлуката би значела за овој или оној национален интерес - луѓа змија на срцата на нашето водство (туф, туф, кутрите они, сон не ги фаќа поради проблемов) - предлагам да им кажеме и ние на Јенките едно историско- "не." Наполено се сложувам со Јовановски дека "ние не аплицираме за

Почитуван публикуме, решивме да ја доделиме ад хок воспоставената награда за политичка некоректност и нетолеранција. По долго мозгање и думање, решивме наградата колективно да ја примат Македонските средношколци од сите вери и производи. Ене ги, некни додадоа нови моменти и елементи во долготрајната традиција на правење белји и лудости на матурска. Се опиле што се опиле (сепак е тоа матурска, мајку му!), па журката им се видела здодевна и решиле да живнат малку со тоа што ќе испровоцираат тепачка. Овие другите, само чекале таква прилика да покажат дека тука поговорката "од пијаниот и будалата бега" -не врви, па решиле да покажат како прави прав будала. Оние постарите средношколци (веројатно повторувачи) одма со "бумби и леволвери" по бандата од четврти.

Додека да стигнат сините мундири, отиде работата и меѓуетничката соработка курбан.

И сега сите сме згрозени. Па, добро бе, да ве прашам. Не кажа ли младинава дека сакаат да се одвојат за да не се тепале? Кажа. Кажа ли оти ако биле заедно ќе се провоцираат? Кажа. Па, што е проблемот сега? Пак сме изненадени од нивото

на нетолеранција кај младината, што е уште пострашно, наспроти вековите заедничко живеење и делење добро и зло, во веќе векови, амин.

Наречете ме како што милувате, но, за мене тоа е знак дека нешто со таа "вековна" приказна смрди до небеса. И наместо да се потрудиме да направиме нешто за да им објасниме на децана дека отсутството на љубов не значи автоматски омраза, ние се навраќаме на флоскулите за Рамковниот од Охрида града. Па, слабо сум убеден дека рамковниот ќе ги спречи и понатаму да се кокаат и клоцаат каде ќе се најдат.

Најмногу од сè боли што тоа само покажува дека, ете, сосема е можно Бубе и Бени да биле во право. Дека поделбата е најдобро решение. (Наградата за политичка некоректност и толеранција всушност требаше да појде кај нив двајца, ама нивните идеи и не се нивни. Тимоти Гартон Еш пишуваше на таа тема уште 1999 година, па им пропадна шансата да се прослават.)

Конечно, барем има некој во оваа држава кој можеби не знае што сака (а знае) ама знае што не сака. Шесто и курсур Роми киднале од чекалната во Шутка и правец Медитлија. Доста им е чекање, доста им се дрвени бараки, живот на депонија и ветувања "денес ќе биде, утре ќе биде." Они, брате, како проевропски ориентирани, сакаат во Европа и сакаат одма. И ќе умрат ако треба, ама од тој пат не се враќаат. Ете, таква посветеност на европската идеја ни треба и нам. Сето останато е гола вода.

Нашите пријатели од карши "барата", од нас бараат, бараат со нив, да ги отфрлиме империјалистичките угнетувачи од сефте основаниот Меѓународен кривичен Суд

КИТ БРАУН

Околу 1.000 револуционери и речиси 6.000 цивили ги загубија животите, 200 села беа уништени или опљачкани, а повеќе од 70.000 луѓе останаа бездомници во настаните од 1903 година. Осегот на уништувањето предизвика големо меѓународно внимание, демонстрирано преку напорите на конзулите и известувачите да утврдат што точно се случило и кој е виновен, напорите на хуманитарните организации да го ублажат страдањето на населението, како и притисокот на владите за спроведување на реформи. Окупацијата на градот Крушево како и бомбардирањето и опљачкувањето кои следеа, се наоѓаа во центарот на истражните и практичните активности. Состојбата во градот за време на Востанието беше тема за која секојдневно известуваа лондонските дневници, а британската дипломатска кореспонденција вклучуваше сведоштва од прва рака собрани од бегалците од Крушево. Градот беше една од деветте локации во кои Англоамериканскиот Комитет за Помощ на Македонија имаше свои складишта. Европските новинари го притискаа отоманскиот гувернер на Битола, Хилми Паша, да даде отчет за настаните и да преземе мерки за спречување на натамошното страдање.

Сепак, целата вистина за тоа што се случило останува недофатлива, бидејќи оние што ја спроведуваа истражната наидуваа на различни препреки... И покрај сета современа комуникациска технологија во Отоманска Македонија, дотоку на информации од Крушево беше спор. Кои беа востаниците и какви намери имаа? Дали имаа поддршка кај локалното население? Колку долго го држеа градот? Што се случи кога Отоманските сили повторно го зазедоа градот? Таквите основни прашања лежат во покривањето од страна на британските медиуми, вклучувајќи го и лондонскиот *Тајмс*, каде развојот на сторијата може да се следи во изданијата од 5-ти до 19-ти август. Делумно, одолжувањето во известувањето се должи на активностите на востаниците, чии први акции вклучуваа и уништување на телеграфската канцеларија во Крушево и прекинувањето на телеграфските линии во целиот Битолски вилает, со цел да ги спречат комуникациите на отоманските власти. Како резултат, првите извештаи за настаните во Крушево се појавија во *Тајмс* дури три дена по почетокот на Востанието на 2 август, вклучувајќи ја и статијата датирана од Константинопол, 4 август, во која пишува: "Една депеша од Хасан Хилми Паша известува дека Бугарска банда, околу 150 на број, ги нападнала и запалила турските села Долинце и Рамна, во Монастирска Каза. Бандата, со запаливи бомби, го уништила владиниот конак (владината зграда) и телеграфската канцеларија во селото Коршово. Револуционерите, исто така, ги запалиле амбарите на Турците и Грците, и го присилиле бугарското население од селата низ кои минале да им се придружи под закана со смрт. Властите, кои го предвидеа настанот пред неколку дена, применија воени превентивни мерки, и се надеваат дека бандите ќе бидат потиснати за неколку дена."

Не само што името на градот е погрешно наведено: целиот настан се смета за обичен грабеж, дел од тековниот конфликт со низок интензитет кој го водат

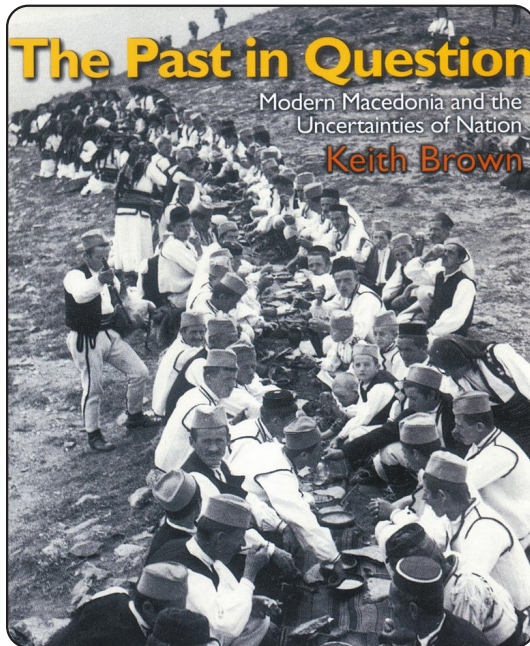
Илинден 1903 низ призмата на странските антрополози

Крушево - мултикултурен град со превртлива среќа

Деновиве, во издание на американскиот издавач Princeton University Press излезе од печат книгата: „Минатиот под истражувачко-модерна Македонија и неизвесностите на нацијата“, на англискиот антрополог Кит Браун. Оваа историско-антрополошка студија низ призмата на Крушево во 1903 година, говори за нацијата и идентитетите... „Мокта е во народот“, како свој прилог кон одбележувањето на стогодишнината од Илинденското востание, премирно и ексклузивно објавува фрагменти од оваа книга, за истражувањето и односот на сиранските истражувачи кон овој историски настан

еден грст злонамерни Христијани, без каква било поширока поддршка. Дури следниот ден се известува за други бројни настани, кои се гледаат посеопфатно и методично како дел од општо востание. Пресвртот се случи, прво, бидејќи и Отоманските извори во Константинопол го признаа за востание, и второ, поради тоа што "Македонската Организација" објави проглас дека во битолскиот вилает е прогласена "Револуција". Прогласот е објавен на 5 август, во Софија, Бугарија. Следните неколку дена, статии за Македонија беа објавени од дописникот на *Тајмс* од Виена, кој на британските читатели им понуди стории од германскиот печат. Со текот на времето, уредништвото во Лондон добиваше писма од Битола, и ги вклучуваше тие информации во своите извештаи.

Поставувањето на прашањето: Што се случило? Може да отвори друга линија на истражување, каде првиот одговор не е преглед, туку самосвесен делумен одговор... Такво истражување во Крушево може да почне со приказ на индивидуалните искуства од Востанието, кажани без претензии да служат како пример. Наративите во Британските конзуларни извеш-

таи и во извештаите на Фредерик Мур се кондензираани и сумирани од автори кои сакале да стасаат до една поопшта слика, и во најголем случај се раскажани од луѓе со легитимни поплаки. Архивското истражување во Скопје и оралното историско истражување во Крушево го открија постоењето, цели деведесет години по Илинденското Востание, на извори кои многу поживо покажуваат што се случило таму, но не со бунтовничките, герилските, жените или граѓаните, туку со индивидуи кои имаат име, пријатели, семејства и планови во животот.

Веле Секула и неговата сопруга, на пример, биле граѓани на Крушево зафатени од настаните од 1903 година и нејзините последици. Според нивната внука, со која зборував во мај 1993 година кога таа имаше повеќе од седумдесет години, Веле и неговите синови помагале во подготовките на Востанието. Кога востаниците го напуштиле градот, а со нив и други граѓани, Веле и неговата сопруга - *дево и баба* - се забарикадирале во нивната куќа. Како и другите куќи во градот, таа била цврсто изградена, со многу мали прозорци во приземјето кои гледале на улица. Тур-

ците" навлегле преку ѕидот на дворот позади куќата. Тие биле жители од околните села и знаеле дека Секуловци имаат злато закопано во дворот. Откако го принудиле дедото да го откопа златото и биле убедени дека им дал се што има, Турците ги одвеле обајцата во долниот ходник на куќата, ги поставиле пред ѕид и ги стрелале, прво дедо а потоа и баба. Тогаш Турците ја испретурале покуќнината, барајќи други драгоцености. Додека пребарувале, ги покриле телата со постелнина извлечена од раклите и други нешта што не им требале.

Потоа заминале...

Додека ја слушав приказната, куќата во која живеело семејството ја уриваше нејзиниот денешен сопственик, еден од правниците на Веле Секула. Приказната дава детали за слојениот однос на едно семејство со историјата, а куќата служеше како фокус на приказните... Од Илинден, приказната не содржи секавање на возбудливи декларации за целите и намерите, или благородно самопожртвување. Непријателите не биле тугинци и монструми, туку дошле од блиските села...

Овие приказни, како и другите кои можев да ги пронајдам во досието за Илинден, во форма на ракопис во Националната Архива, како и во фрагменти на усни сеќавања во Крушево, не успеваат да дадат збирна, праволиниска нарација. Тие лежат скриени од погледот на многумина странски набљудувачи кои бараат објаснување за тоа што се случило во 1903 година. Колку што сум запознат, приказната за семејството Секула на почетокот од дваесеттиот век не е запишана претходно, барем не на англиски јазик. Дури и ако е забележана, таа ќе им понуди малку материјал на оние кои се трудат да обележат јасни линии на развојување на идентитетите, и да проследат чисти, недвосмислени истории за трајната омраза и одмазда, најексплицитно илустрирани со двете прашања што ги поставува Роберт Каплан: "Зошто народите се вклопаат толку неотстапливо еден спроти друг? Зошто омразата е толку длабока?"

Веле и Ставре Секула имаат презиме кое очигледно е Влашко, и се од богато семејство, од оној тип кој често бил нарекуван Грчко, па сепак, помагале една кауза генерално идентификувана како Бугарска или Македонска. Нивните роднини и потомството останале да живеат во градот и цели деведесет години чувале приказни кои живо го отсликуваат ставот, жедта, гневот, болката, студенилото и тагата, како и драматичните пресврти кога едно чувство се менува со друго. Приказните како оваа, значи, бараат од нас да признаеме поелементарни проблеми и грижи, кои лежат на срцата и во умовите на непосредните учесници, во многу поголема мерка од онаа што аналитичарите би биле подготвени да дозволат. Затоа што, соочено со драматични настани и пресврти во среќата, Крушево истрајало. Како баба Секула, која ги пречешлала планините околу градот барајќи го телото на својот син Ставре... Жителите на градот не се навратиле кон насилството за да ги одмаздат неправдите, туку се бореле да издржат и да се справат со светот каков што им се кажал.

ПРЕНЕСЕНО
Интервју:

Џорџ Сорос, бизнисмен и филантроп за перспективите на регионот, натамошното присуство на Балканот
Македонија не може да се распадне

Дали македонските граѓани треба да ги продаваат своите долари и да купуваат евра како што направиле Виетнам?

- Не им давам такви совети на луѓето. Но, Виетнам ја стресовте светската економија со тоа што изјавиле дека ги продаваат своите долари и ги купуваат канадските, австралиските и еврата. Зошто го направиле тоа?

- Јас само го слушав секретарот на Министерството за финансии, којшто едноставно ја редуцира политиката на силниот долар. Во минатото силниот долар значеше многу висока курсна разлика. Меѓутоа, силен долар тоа значи дека доларот којшто многу добро заработува, многу тешко може да се купи, затоа што има многу закони кои што го поддржуваат. Меѓутоа, тоа е сосема друга дефиниција. Импликациите од тоа беа дека САД со поддршката на Законот за доларот, всушност сакаше да го помогне својот извоз. Јас мислам дека ова е сосема погрешна политика. Мислам дека е многу опасно да си играме со вредноста на една валута којашто може да има штетни последици. Токму тоа и јас го зборувам!

Во Македонија имавте средба со премиерот Бранко Црвенковски и со лидерот на ДУИ, Али Ахмети. За што разговаравте и што им кажавте?

- Јас навистина бев многу ангажиран во овој регион. Имам неколку фондации кои што дејствуваат во повеќето земји, вклучувајќи ја и Македонија. Навистина сум загрижен и сакам да му помогнам на регионот, за да може да ја направи транзицијата и да го направи полесно тој премин. За да стане што е можно поблиску до Европа, за да бидете поблиски едни до други, за да може историјата да ја остави меѓу минатото, за да имаме многу осветла иднина. И тоа не е воопшто невозможна и мислам дека Самитот во Солун може да го направи тој главен чекор во таа насока. Европската унија мора да земе многу поактивна улога од порано, кога секогаш се реагираше на кризи. Сега мора да понуди визија за иднината. И за тоа е потребно да ги реши сите оние политички проблеми што се нерешени, како што се статусот на Косово и слично. Треба да се гарантира сигурноста на границите, бидејќи луѓето кои што живеат во оваа земја едноставно се вознемируваат од помислата дека Македонија би можела да се распадне. Тие не треба да имаат никаква основа за да можат да се сомневаат во такво нешто. Мислам дека на тој начин треба да се одржи стабилноста на Македонија и треба да биде многу јасно оти патот е преку асоцијацијата во ЕУ. Тоа може да се постигне само ако постои поголема регионална соработка, со многу поголем обем на трговија и со тоа ќе се намали опасноста на границата.

Претходно бевте во Грција, дали таму им кажавте дека треба да го остават минатото околу прашањето на името и да пристапат кон рационален начин на решавање на овој проблем, со што можеби ќе се надминат јазот меѓу двете држави и ќе се воспостават нормални релации?

- Мислам дека Вашето прашање е многу валидно. Прашањето околу името е остаток од поранешните грчки влади. Во 1991-1992 година кога Грција и го наметна ембаргото врз Македонија, јас всушност и дадов кредит на вашата земја, за да може да се купи нафта и да се издржат тешките моменти. Мислам дека би било многу добар знак доколку конечно забораваат на поранешната југословенска република и да ѝ дозволат на Македонија да биде Македонија. Мислам дека тоа многу ќе ѝ помогне на Македонија да стане стабилна.

Се заложивте за решавање на статусот на Косово, односно изјавивте дека Србија треба јасно да ги дефинира своите граници. Колку е оправдан стравот на македонската јавност дека независноста на Косово ќе се рефлектира и на Македонија и ќе доведе до дестабилизација на целиот регион?

- Токму од тие причини сметам дека Европската унија треба да застане зад ставот дека постоечките граници не треба да се менуваат. Иако измени што можат да се случат, како независноста на Косово, или пак сојузот меѓу Црна Гора

“ Иако САД е најмоќна нација, не значи дека секогаш води исправна политика ”

и Србија, но можеби една таква структура нема да остане за засекогаш. Или пак, Уставот на Босна и Херцеговина мора да биде упростен, затоа што со Дејтонската спогодба станува премногу комплицирани. Како и да е, тоа се прашања кои се нерешени и сега имаме една јасно исцртана карта, имаме мапа пред нас, нема никаков простор за распаѓање на Македонија. Сега имате Влада која навистина е посветена да изгради една мултиетничка македонска држава. Го имате Охридскиот договор за којшто обете страни се согласија. Луѓето кои што му се спротивставувале, едноставно се губитници. Да бидам искрен, претходната беше многу лоша влада. Тоа беше една од најлошите влади што воопшто постоеле во историјата на земјата. И тие едноставно се плашат дека она што тогаш го направиле во смисла на корупција, можеби сега ќе излезе на површина. Затоа и толку напаѓаат!

Дали средбата со Црвенковски и Ахмети ве увери дека ќе се задржи унитарноста на државата и дека нема опасности од дестабилизација. Дали го добивте тој впечаток кога разговаравте?

- Да, токму така. И господинот Црвенковски и господинот Ахмети се посветени за да го спроведат Охридскиот договор и тој да функционира. Јасно е дека за тоа ќе биде потребно време. И тие се соочени со најразлични тешкотии, затоа што земјата се наоѓа во длабока економска криза. Мислам дека не потребно јас да ви го кажам тоа, бидејќи вие чувствувате секој ден, колкав е степенот на невработеноста, колкава е задолженоста на земјата. Тоа се прашања кои ја отежнуваат ситуацијата и го отежнуваат спроведувањето на Рамковниот договор. Затоа што е потребно, на пример, да се вработат дополнително луѓе Албанци во јавната администрација, во полицијата, а од друга страна, треба да се рационализира јавната администрација, што е многу тешко. Исто така го имате проблемот со децентрализацијата, ќе биде потребно да поминат барем три години, за може тој систем да профункционира.

Дали вие како поборник за отворено општество имате намера да помагате во земјава за да се надминат разликите што се присутни. Постоеја најави дека се повлекувате од Македонија и дека веќе нема да дејствувате како порано. До кога Сорос ќе биде присутен во Македонија?

- Јас воопшто не се повлекувам од оваа област. Јас ја намалив својата вклученост во Средна Европа, како и во земјите кои се приклучуваат кон Европската унија, меѓутоа, мојата вклученост во Балканот останува, бидејќи овој регион навистина

“ Останувам на Балканот, но моето присуство од година во година ќе се намалува ”

“ Претходната влада во Македонија беше една од најлошите, што постоеле во историјата и сега се плашат дека нивната корупција ќе излезе на површина ”

има потреба од нашето присуство. Во годините што следуваат, наредните три, четири, пет години, ние секако дека ќе го намалуваме нашето присуство. Едноставно, затоа што ги немам парите, затоа што моите денови на заработување се готови, затоа што сега сум пензионер. Она што можам да ви кажам е дека финансирањето е од она што претходно сум го заработил, во меѓувреме не заработувам многу пари. Тоа значи дека треба да се намалува нашето присуство. Меѓутоа, Балканот останува приоритет за нас, особено во областа на образованието и се надевам дека тука би можел да направам многу повеќе. Меѓутоа, за разлика од порано, кога сè што требаше да направам беше да потпишам чек, сега треба заеднички да бараме партнери, да работиме со Светската банка, со Европската унија, со земјите-членки на Европската унија, затоа што едноставно јас немам повеќе

толку многу пари.

Дали вложените пари од фондацијата во Македонија се исплатија. Дали според Вас добивме отворено општество?

- Мислам дека мојата фондација во Македонија може навистина да се гордее со своите постигнувања за тоа како се држеше во еден мошне тешок период, со започнувањето на конфликтот во Косово, а потоа и за време на последниот режим кога навистина беше под значителен притисок. Мислам дека фондацијата многу добро се постави на вистинско место, каде што би можело да се гради отворено општество, во средина која што не е многу отворена.

Спомнавте дека минатата власт вршела притисоци врз Фондацијата. Имаше обвинувања дека токму Вие ја финансирате петтата колона во Македонија. Зошто толку лоши зборови кон Вас и Вашата фондација?

- Тоа значи дека ние сигурно правиме нешто како што треба. Доколку сите не сакаат, тогаш тоа ќе значи дека ние не сме ефикасни и не сме ефективни. Ние се залагаме за отворено општество и ние сме против многу работи, коишто го карактеризираат овој регион. Ние сме против корупција, против национализмот, како и против лицемерие од секаков вид.

Дали сметате дека со вложување во проекти како Отворено општество, Југоисточниот Универзитет, може да се оствари целта, а тоа е демократско и отворено општество?

- Многу бев импресиониран од она што го видов. Мислам дека почетокот е одличен и дека таму нема само Албанци, туку има студенти од различни националности, дури и од странство. Тоа е многу добар знак за добар почеток. Јас навистина многу се гордеам со тоа. Ова навистина беше многу големо постигнување на Комесарот за човекови права, затоа што тоа беше негова иницијатива, која јас ја

поддржав. Сепак, сметам дека институциите од овој вид можат да предизвикаат големи промени во светот. Ние имаме слична институција во Бугарија, и се разбира, тука е и Централноевропскиот универзитет во Будимпешта. Мислам дека тоа е вистинскиот пат кон иднината! Кога ја посетив Грција и кога ги видов разликите како изгледа таа денес во споредба со пред десет години, помислив дека таков сакам да го видам регионот по десет години.

Од македонската Влада се бара да потпише билатерален договор со САД околу Меѓународниот кривичен суд. Како американски граѓанин Ве прашувам дали се чувствувате над останатите граѓани на овој свет, па ви требаат и специјални заштити за да не можат да Ве гонат меѓународните судови?

- Дозволете да дадам изјава, која е против сопствената влада. Не зборувам сега за вашата влада, туку зборувам за сопствената, американската влада. Мислам дека сегашната влада во САД следи една сосема погрешна политика. Ние сме најсилната нација во светот и треба да ја користиме сета таа моќ што ја имаме на располагање, за да можеме да го водиме светот кон создавање на едно глобално отворено општество, кое ќе се потпира врз соработка и владеењето на правото. Ние немаме монопол на вистината. И дури ако сме најсилна нација не значи дека сето она што го правиме е правилно. За жал, мојата влада сега работи погрешно. Јако настојува ова да го постигне. Мислам дека тоа е многу негативна работа и навистина многу се срамам од она што го прави американската влада.

Дали ќе ја контролирате владата во Вашингтон како ќе ги користите средствата добиени од продажба на ирачката нафта? Се сомневате ли во нејзините добри намери?

- Имам многу сомнежи во сопствената влада. Јас не бев вклучен во политичките прашања на Америка и сум загрижен за изградбата на отворени општества во остатокот на светот. Меѓутоа, сметам дека борбата за отворените општества мора да се случи токму во Америка и имам намера тоа да го направам. Јас не сум дисидент, затоа што Америка останува да биде демократска земја и мислам дека луѓето ќе можат да го изразат своето мислење. Ние затоа се надеваме дека нема да ја имаме оваа влада уште долго.

Дали сметате дека во САД постои отворено општество?

- Мислам дека методите со кои се служи Владата на САД по 11 септември, се репресивни. Значи, владата ги експлоатира и живее од стравот на луѓето, кој што беше предизвикан од терористите. Тоа е навистина многу опасна игра. Балканот е прашање во кое што треба да се вклучи ЕУ. САД јасно кажаа дека не сакаат толку многу да бидат вклучени во она што се случува на Балканот. Затоа што мислам дека е предизвик за ЕУ да докаже дека може да развива демократија и просперитет без воени средства. Да може да покаже добредојде наспроти употребата на воена сила, меѓутоа, за тоа ќе биде потребно лидерите на ЕУ да се концентрираат на ова прашање на самиот во Солун.

Дали земјите од ЕУ треба да ги отворат своите структурни фондови за да се доближме побрзо до нив?

- Токму така. Тоа е она што сакам да го видам да се случи. И, за жал, сите европски земји сега поминуваат низ мошне сериозни буџетски ограничувања и затоа е многу тешко да се најдат пари. Меѓутоа, она што сакам да ви кажам е дека треба посилно лидерството за да можете сами да си ја завршите работата. Затоа мислам дека не е потребно да имате толку многу пари. Недостатокот на средства не треба да биде причина да се престане со преземање крупни чекори напред.

За крај, господине Сорос, ако пред 20 години требаше да инвестирате во „Мајкрософт“, пред 10 во „Јаху“, што би инвестирале сега по 10 години со многу малку пари да станат повеќе?

- Треша тоа прашање да ми го поставите пред 20 години. Ако тогаш ги ставевте моите пари во мојот фонд, ќе бевте богат денеска. Меѓутоа, тоа не можам да ви го кажам. Тоа беше мошне успешна инвестиција.

(Инијервјуто е иоддойдено од новинарот Горан Темнеугов и е објавено на Првааа програма на МТВ)

Џорџ Сорос во посета на Институтот отворено општество
Честитки за успешната работа на Фондацијата

Својата посета на ФИОМ, Џорџ Сорос ја најави во ноември минатата година во Будимпешта. Тогаш Бордот на ИОО - Будимпешта и Сорос лично со многу пофалби го прифатија Извештајот за активностите на Фондацијата во предизборието и ја одобрија стратегијата и буџетот за 2003 година. Основната цел на посетата на која Сорос беше придружуван од два члена на Бордот и три раководни лица од менаџментот на Соросовата фондациона мрежа, беше своето задоволство и своите честитки да им ги пренесе на члените на Управниот одбор и на вработените во ФИОМ.

Едновременно беше прифатена и стратегијата на ФИОМ за 2004 година со буџетот кој останува на нивото што го има од 1999 година (4,5 милиони УСД годишно). Тоа е уште еден доказ за довербата во ФИОМ и за приоритетот што Сорос и натаму ѝ го дава на Македонија.

Сорос искажа огромно задоволство од фактот дека Фондацијата во Македонија постигна многу успеси во градењето партнерства со други донатори,

благодарейќи ѝ на репутацијата на ефикасен и одговорен имплементатор на грантови од УСАИД, Швајцарската агенција за развој и соработка, Европската агенција за развој, Фондацијата Крал Боуден, британскиот ДФИД и други западни владини и невладини фондови.

БРЕНДИРАЊЕ

Комерцијализацијата и големите компании навлегуваат на големи врати во образовните институции

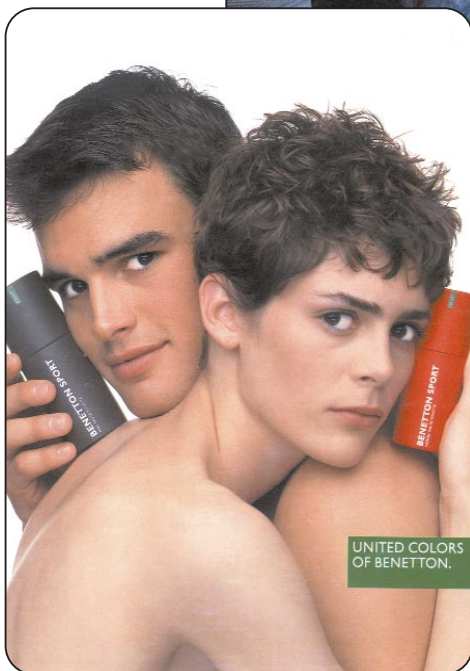
Упад во јавната сфера и кроење на нови концепции?

**МАРИЈА КУКА
ЖАКЛИНА ГОРГЕВИЌ**

Внимание! Големите корпорации и нивните светски познати брендови директно и недвосмислено "го нападнаа" и македонското образование. За само неколку месеци, под превезот на наводната едукација на учениците, извршен е незголемен и бесрамна упад во "светоста" на јавниот образовен простор.

Како брендвите стигнаа во училиштата? Се разбира, со амин на надлежните од Министерство за образование, а за чудо (!), верувале или не (!), на восхит на некои од професорите. Некој ќе забележи, па што дека влегле. Малку повеќе финансии во училиштата никогаш не се на штета. Но, дали е така? Сепак, треба да се размислува чекор понапред: денес - наводна едукативна програма, утре - влијание на профитот врз наставната програма и наметнување на концептот на потрошувачкото општество.

Пример *први*. Компанијата Procter and Gamble „едуцираше“ над 5.000 девојчиња главно во средните училишта, и нешто помал број во основното образование за менструалниот циклус и за хигиената за време на циклусот делејќи им сопствени производи - хигиенски влошки „Always Ultra“ и брошури во кои им советува кој тип на хигиенски влошки да употребат во кој ден од менструалниот циклус. Со „едукативната“ програма на оваа компанија беа опфатени 5.000 ученици и тоа од училиштата во Скопје, Штип, Радовиш, Струмица и Охрид. Покрај оваа брошура девојчињата добија и упатства како да го шармираат своето момче, а во брошурката со наслов: „Затоа што никогаш не ќе имаш уште една шанса да направим вистински впечаток“ се приложени четири шампончи-

ња „Head and Shoulders“ , производ на „Procter and Gamble“ кои

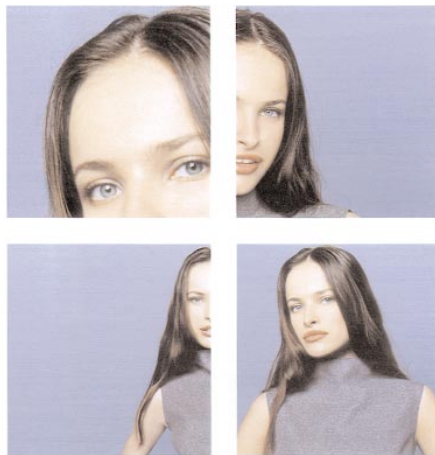
на девојките им гарантираат успешен состанок бидејќи „првотот на волшебен начин ќе исчезне од нивните коси“ и: „На крај, зошто последниве три недели одев на аеробик секој втор ден и го заборавам комплетно вкусот на чоколадото? Да, мина здолништето е секси. Но косата, о Господе, што да правам со неа? Ако забележи? Сигурно ќе види ако облечам црн фустан. Што да одберам? Да бидам секси или да не ми се гледа првотот? Мора да постои решение“. Дали овој извадок од брошурата ви звучи едукативно или пак, сосема шовинистички и исклучително профитерски? Одговор-

ните од оваа компанија тврдат дека Министерството за образование знаело за сите материјали коишто се делеле меѓу учениците, дека тие како компанија добиле одобрение, а дека ниту професорите немале ништо против особено затоа што во програмата биле вклучени и лекари.

„Always School Educational Program“ овозможуваат информации за млади девојки какви сè промени се случуваат за време на пубертетот и им укажуваат на важноста на здравите хигиенски навики. Оваа програма за прв пат беше применета во Соединетите Американски држави, а денес ваквата едукација ја вршме во над триесетина европски земји за да се препознаат здравите навики“, вели Марија Камелија Сур, менаџер во фирмата „Procter Gamble Balkans“.

NAF O NAF ?

NAFNAF

NAF NAF ITALIA Spa - via Ruggiero di Lauria 6 - 20148 Milano - Tel. : 02/314822 - Fax : 02/344470

И, како што тоа обично бива на нашите простори ако ги запрашате надлежните во Министерството за образование кој дал одобрение, зошто и според кои критериуми и стандарди се раководел, тогаш никој не знае ништо.

Во училиштата пак, тврдат дека токму од Министерството стасало писмо со кое ги известуваат за оваа програма и за делењето на пропагандниот материјал, но во повеќето од училиштата не беа расположени да кажат кој го потпишал овој фамозен допис.

„Секогаш се виновни професорите и останатите надлежни во училиштата. Ако го прифатиме проектот тогаш сме лоши, ако не го прифатиме тогаш одбиваме да соработуваме со институциите. Крајот не може да се најде. Ние бевме известени со писмо за овој проект и решивме да го прифатиме“, вели педагогот

Организација на потрошувачи

Брендвите не се она што ни е потребно

Едукација на деца-потрошувачи е една од поважните наши активности. Едукативните брошури затоа како децата да бидат потрошувачи со кои нема да се манипулира веќе се презентираат во училиштата и тоа со одобрение на Министерството за образование и наука. Бидејќи образованието на децата како потрошувачи, а и на возрасните, е секогаш во корист на државата, ќе се залагаме образовниот процес да се унапреди преку едукација на теми и содржини од оваа проблематика“, вели Маријана Лончар - Велкова, претседателка на Организацијата на потрошувачите на Македонија.

Таа истакнува дека децата се изложени на најразлични комерцијални влијанија и дека од тоа не се имунити училиштата. „Јасно е дека децата мора да одат на екскурзии или во природа, но тука се наметнува едно друго прашање: кои се стандардите кои треба да ги задоволи една туристичка агенција или хотел за децата да одат токму таму?“ „прашува Маријана Лончар - Велкова и заклучува: „Факт е дека сме преплавени од реклами и реклами пораки што не ги разбираме, кои поттикнуваат на големо трошење средства и создаваат чувство на инфериорност доколку не сме во трендот. Дали сме помалку вредни ако немаме одреден производ или луксузно возило? Доаѓаме до тоа дека потребите што ни се создаваат во едно потрошувачко општество треба да ги примиме како критички ориентирани потрошувачи. Но, за тоа е потребна едукација, потребни ни се знаења. Марката на производот и цената немаат многу значајна улога во она што нам ни е вистински потребно.“

Марица Миладиновиќ од гимназијата „Јосип Броз - Тито“ во Скопје.

„Девојчињата добро реагираа на предавањата и сметам дека е во ред да им се укажат некои работи во врска со промените во телото и на телото во овој период од нивното созревање“, вели една од професорките. На прашањето, зошто на предавањата сепак, поголемиот дел му е посветен на претставувањето на фирмата, професорката слегнува со рамењата и одговара дека не присуствувала на ниту едно предавање. како и дека брошурките не ги разгледала до крај. И, да не забораваме. Зарем само компаниите можат да држат предавања за промените во пубертетот или пак, треба да се ангажираат лекари од нашите здравствени установи кои би организирале обуки и би делеле едукативни брошури, но секако без заштитното лого на некоја фирма.

Компаниите и училиштата

Комерцијализација под превез на едукација

Поголем број скопски средни училишта ги прифаќаат презентациите кои ги организираат приватни фирми. Тие, на понудите, кои се организираат под закрила на „чесните“ предавања не гледаат како на комерцијализација на училиштата, туку, како на добар пример за девојчињата, кои, можеби и не го отвораат прашањето за нивната интимна хигиена во кругот на семејството или пак, со нивните другарчиња. Но има и такви кои сметаат дека приватните промоции не му одат во прилог на образовниот систем.

Едно од средните училишта во кои Фондацијата на „Мобимак“ организираше предавање за лидерството е државното средно училиште „Никола Карев“. Таму, д-р Михаил Левински им предавал на средношколците на тема: „Изградба на здрава индивидуа“. Директорката на училиштето, Горица Клијоска вели дека за ова предавање таа не побарала дозвола од Министерството.“ Во училиштето немаше никакви реклами на Мобимак. Не го следев предавањето, но слушав дека кај средношкоците и професорите имало многу добри реакции, вели директорката и додава: „Не прифаќам никакви реклами, иако ми доаѓаат со најразлични понуди за дипломи, книги и што уште не“, објаснува Клијоска.

„Проктер и Гембл“, пак, имале предавање во средните училишта „Цветан Димов“, „Борис Кидрич“ и во „Кочо Рацин“. Во „Цветан Димов“ велат дека предавањето е добродојдено кај девојчињата, кои имаат можност да слушнат се за нивната хигиена, а при тоа и да прашаат се што ги интересира.

Средните училишта „Зеф Љуш Марку“ и „Панче Караџов“ ги одбиле ваквите презентации. Директорот на „Зеф Љуш Марку“ објаснува дека кај нив и не доаѓаат понуди, а и да дојдат тие би ги одбиле. Ние ги одбивме „Проктер и Гембл“ и оваа, но и минатата година. Мислам дека со тоа си прават реклами, вели директорката на Панче Караџов, Љубица Китановска

Емилија Јаневска за рекламирањето и децата Претпазливо со рекламните за деца

Рекламирањето и децата, односно заштитата на децата од рекламните пораки е актуелно прашање, и за домашната и за европската регулатива. Постојат иницијативи од европските земји за ограничување на рекламирањето, во и околу детските телевизиски програми, со предлози дурни и за целосна забрана на рекламирањето насочено кон децата, вели Емилија Јаневска од Советот за радиодифузија. Барањето за ограничување на рекламирањето насочено кон оваа целна група се оправдува со верувањето дека децата немаат способности да прават разлика меѓу рекламните и другите програмски содржини. Исто така, се смета дека телевизијата има поголеми влијанија врз децата за разлика од другите медиуми, затоа некои од европските земји веруваат дека ограничувањата или забраната за телевизиско рекламирање ќе придонесат за намалување или пак, за избегнување на комерцијалниот притисок врз децата.

Јаневска нагласува дека ставовите на рекламната индустрија се дека рестриktivното законодавството ќе оиди и подалеку од одредбите на Директивата нема да ја постигне целта, затоа што целосната забрана на ТВ-рекламирањето за деца, сепак, не може да го намали ефектот од другите начини на рекламирање, односно од другите патишта за пласирање на рекламните пораки до децата. „Коментираат и дека рекламирањето дистрибуирано преку алтернативните средства за комуникација тешко се контролира, а дека постои и ризик огласувачите кои веќе нема да можат да се рекламираат во детските програми, да склучуваат договори со продуцентите за пласирање на нивните производи во програмите. Затоа, сметаат дека е поважно комерцијалното комуникарање да не се ограничува, туку да се обезбедат услови тоа да биде вистинито, чесно и искрено“, потенцира Јаневска.

А, каде се рекламните агенции во сето ова?

Строго придржување до етичките кодекси

Драшко Рогановиќ

Рекламните агенции начелно го прифаќаат кодексот за рекламирање, и истакнуваат дека нема да водат рекламни кампањи кои би навредувале некогаш по која било основа.

Во рекламната агенција „Публисис“ велат дека тие најчесто добиваат готови рекламни материјали кои ги приспособуваат за македонскиот пазар, но и тогаш кога тие го произведуваат спотот или слоганот дека строго внимаваат на сите етички кодекси. „Особено внимаваме кога се во прашање децата. Не сме за тоа децата да се ставаат во сите реклами, особено не во оние во кои се рекламираат производи кои не се наменети за најмладите, но исто така бесмислено е да се очекува

дека во рекламата за чоколадо нема да се појават деца. Досега не сме правеле никакви рекламни кампањи кои евентуално би оделе во училиштата и сметаме дека на рекламните кампањи не им е место во училиштето“, велат одговорните во „Публисис“.

„Кога се прават рекламните кампањи ние навистина мораме да задоволеме многу различни критериуми, вели Драшко Рогановиќ, извршен директор на „Идеа плус ДДБ“. „Секако дека еден од најважните критериуми е како таа реклама ќе се одрази на продажбата на самиот производ, ефикасноста во она што е нејзина основна намена. Но, исто така на рекламната порака мора да се гледа и како на нешто што има

своја општествена функција и своја општествена одговорност. Затоа внимаваме да не направиме грешка со која ќе се промовираат некои вредности коишто во крајна линија не се иманентни на ова општество, како и некои негативни појави. Но, мислам дека некогаш етиката се меша или заменува со некои работи како што е на пример мала доза на провакација. Сметам, дека мала доза на бранување на јавноста мора да постои затоа што сепак, нашата работа е да го привлечеме вниманието врз производот.“

Драшко Рогановиќ вели дека груба манипулација со децата во рекламните е исклучена и го дава примерот на Велика Британија: „Во таа земја е забрането да се

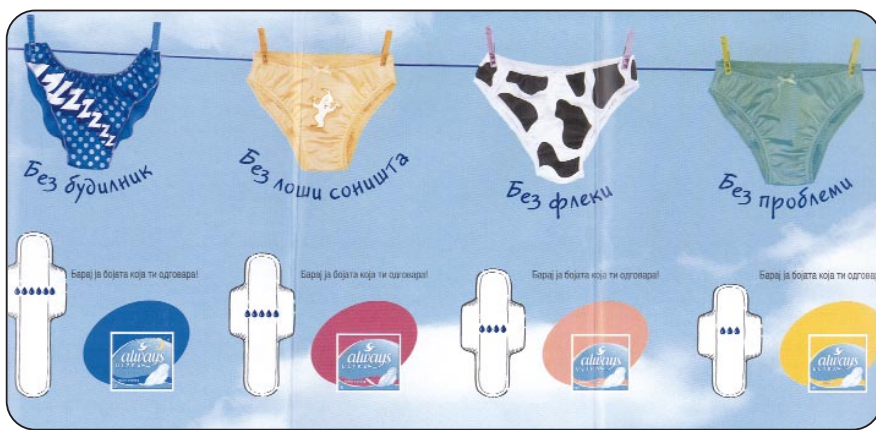
користат деца во реклами, со коишто се рекламираат производи кои не се наменети за децата. Но според мене многу е ригидно тоа да се регулира со закон.“

Што се однесува до рекламирањето по школите Рогановиќ вели дека неговата агенција била одбиена и не добила дозвола од Министерството за образование и наука да влезат во училиштата иако, во прашање биле плакати за објавување на наградни игри. „Ни беше посочено дека таквите активности во принцип не се дозволени и дека Министерството ги одбива барањата, а ние понатаму не инсистираме бидејќи не сакавме да правиме нешто што не е во согласност со законот“, додава Рогановиќ.

Случај *виџори*. Протурање на лекови за астматичари на фирмата „Клајн - Смит“ меѓу деца од осум до десет години, преку ликовен конкурс. Законот вели - не смеат да се рекламираат лекови кои се издаваат на рецепт. И ете, заобиколен пат до потрошувачите. Но, зарем меѓу деца од осум до десет години?

Случај *тиреџи*. Школа за лидерство, проект на „Мобимак“, кој се одвиваше во училиштата. Лидерство? Зарем токму „Мобимак“, фирма за мобилна телефонија е задолжена и компетентна да ги воспоставува нормите, критериумите и стандардите за лидерството? И врз основа на што? Тоа веројатно го знаат оние кои дале одобрение за овие семинари во училиштата, а упорно молчат и се кријат.

„Јасно е дека не можеме сосема да ги заштитиме децата од рекламните. Тие се насекаде околу нас. Меѓутоа, се противам на рекламните во училиштата. Таму не им е место во никаков облик, и сосема е погрешно под превез на едукација или слично на децата да им се презентираат производи на одредена фирма“, ве-

ли Емилија Петреска од Советот за радиодифузија. „Рекламите на ТВ влијаат на децата тоа е несомнено, а замислете ако тие на одредени слични влијанија се изложени и во текот на целиот образовен процес. Тугите ставови ќе почнат да ги препознаваат како свои. Дека рекламните придонесуваат да се менува свеста и за сопственото тело покажуваат и истражувањата вршени во САД. Под вли-

јание на рекламната машинерија која пропагира вретенесто тело, многу тинејџерки држат драстични диети кои го нарушуваат нивното здравје. Ако пред тоа девојките и не размислувале толку интензивно за изгледот на своето тело, рекламните, насловните страници и диетските производи ќе ги натераат да размислуваат во оваа насока. Таков е случајот и со останатите рекламни по-

Емилија Петреска:

Рекламите на ТВ влијаат на децата тоа е несомнено, а замислете ако тие на одредени слични влијанија се изложени во текот на целиот образовен процес

раки. Сакале или не, влијанието на рекламните е огромно, а особено треба да се биде претпазлив кога станува збор за

децата и тинејџерите“, објаснува Петреска.

Емилија Јаневска од Советот за радиодифузија не потсетува на зборовите на Џон Кин според кого рекламирањето може да се прифати како легитимно средство за информирање, иако тоа може, тивко и тајно, да ги истисне од јавната сфера некомерцијалните начини на размислување и незапознатите облици на живот. ологот Јован Корубин пак, предупредува: „Образованието треба да биде лишено од профитабилноста која го нарушува образовниот систем. Комерцијализацијата на училиштата е појава која сигнализира дека во иднина ако не се спречи може да добие пошироки форми.“

Оттаму, едукациите, презентациите или семинарите на големите компании не треба никако да се сфатат како нешто што ќе помине лесно и безопасно. Тоа е прв чекор кон наметнување на стилот на живот на децата, стил којшто ги форсира марките на одредени производи, а зборовите духовност, знаење, образованост, ќе бидат потиснати во втор план, а можеби и ќе ги сними од нивниот видокруг...

НАОМИ КЛАЈН

Кога ќе сфатат до која мера денес образованието е брендирано, многумина се прашуваат каде беа факултетските власти, наставниците, училишните одбори и родителите за време на оваа трансформација. Не е лесно да се одговори на ова прашање кога станува збор за основното и средното образование, особено ако се знае дека тешко може да се пронајде некој, освен огласувачите, кој активно се залага за „пропуштање“ на рекламните во училиштата. Цела деценија позначајните синдикати на просветните работници во Северна Америка, јасно и гласно укажуваа дека комерцијализацијата претставува сериозна закана за независното образование, а многу загрижени родители формираа групи како што е „Commercial Alert“, група на Ралф Нејдер, со цел да го направат својот протест, што посилен. Меѓутоа, ова прашање никогаш не е поставено како важен проблем, кој би ги мобилизирал родителите и наставниците за заедничка политичка борба - можеби победа - против комерцијализацијата на училишните.

За разлика од пат позицијата кога станува збор за верското и премногу експлицитното сексуално образование во училиштата, во која јавноста се доведе благодарение на острата поделеност околу овие прашања, рекламните добија зелено светло за влегување во училиштата не во вид на единствена, пресудна одлука, туку благодарение на илјадници ситни одлуки. Тие одлуки обично се донесувани ад хок, од училиште до училиште, често без дискусии, без јавна контрола, бидејќи рекламните агенции воделе сметка да ги обликуваат училишните промоции така што тие без проблем ќе можат да се провлекат низ стандардните училишни прописи...

Но еден друг културен фактор со подлабоки корени им помогна на марките да влезат во училиштата и тој нема врска со ефикасноста на самото брендирање. Многу родители и воспитувачи сметаа дека со отпор нема ништо да постигнат; бидејќи денешните деца се толку бомбардирани со имињата на брендните, тие мислеа дека непосредната корист која образованието може

Американски искуства со брендирањето на образованието Корпорациите го уништуваат автентичниот јавен живот

да ја има од пронаоѓањето дополнителни финансиски средства е многу поважна од непосредната заштита на образовниот простор од комерцијализација. Поборниците за влегување на рекламните во училиштата воопшто не се двоумеа да играат на картата на чувството на немоќ, кое ги обземе родителите и воспитувачите. Како што рече Френк Виџил, претседател на компјутерските системи ЗарМе! „Американската младина е изложена на реклами во многу аспекти на животот. Веруваме дека учениците се доволно паметни да ја увидат разликата меѓу образовната содржина и маркетиншките материјали.“ Така, многу родители и наставници добија можност рационално да го објаснат својот неуспех во заштитата во овој некогаш јавен простор, убедувајќи се себе си дека рекламните кои учениците не ги виделе во училишните и во кампусите, сигурно ќе ги видат во метроата, на Интернет или на ТВ, кога ќе се вратат дома. Што значи една реклама повеќе во животот на овие деца, кои сè купуваат на снижување, а сè продаваат со скапи пари? И уште нешто...нема многу да наштети.

Можеби ова го објаснува продирањето на пазарните марки во средните училишта, но не и тоа како им успеа да најдат цврста потпора во универзитетските кампуси. Зошто универзитетските професори молчеа, пасивно дозволувајќи им на нивните корпоративни „партнери“ да газат врз драгоценоста на академскиот живот? Зарем нашите кампуси не би требало да вријат од бунтовни, радикални постојани професори?...

Џенис Њусон, професорка по социологија на Универзитетот Јорк, која објави бројни трудови на оваа тема, забележува: „На прв поглед, полесно е да се објасни ширењето на сознанието дека универзитетот има сè повеќе врски со корпорациите, отколку да се објасни зошто тој не им даде отпор.“ Њусон, која веќе десетина години предупредува дека поврзувањето со корпорациите претставува закана за академските слободи, пишува дека (погрешно) сметала дека „членовите на академската заедница поактивно ќе се занимаваат со оваа промена на насоката, па дури и дека ќе ѝ се спротивстават. Конечно, во релативно кус временски период се појави значаен, дури и изобличен модел на институци-

онални промени. Во многу аспекти тие промени се во остра спротивност, и со идејата и со практиката на универзитетите од времето пред промените, универзитетите на кои поголемиот дел од денешните членови на академијата ја започнале својата кариера.“ Критиката на Њусон може да се прошири и на студентските активисти кои до средината на деведесетите години мистериозно изостанаа од дебатата за комерцијализацијата на универзитетите. За жал, мобилизацијата на студентите делумно и заради тоа што тие беа преокупиран со самите себе...

И така, додека студентите и професорите меѓусебно се расправаа околу женските студии и најновите реваншистички книги, не забележаа дека кампусите им се продаваат пред нос. Дури тогаш кога брендирањето „кооптираше“ во политиката на личното претставување, студентите и професорите започнаа да се откажуваат од меѓусебните расправи, сфаќајќи дека имаат помокен заеднички непријател.

Но, дотогаш веќе беа изгубени многу нешта. Кога училиштата почнаа да се „претвараат како да се корпорации“ изгубена е самата идеја на небрендиран простор, и тоа е многу потешка загуба од губењето на депласираните поими на „чисто“ образование и истражување. По многу нешта, училиштата и универзитетите остануваат најополвива инкарнација на јавниот простор и на колективната одговорност во нашата култура. Универзитетските кампуси - со својот простор за живеење, библиотеките, зелените површини и вообичаените норми на отворен и човечки дискурс - играат главна иако, денес главно симболична улога: тие се единственото место каде младите луѓе можат да видат како се живее автентичен јавен живот. Колку и да е слаба нашата заштита на овие институции, во сегашниот момент на нашата историја, аргументот против претворањето на образованието во вежба за проширување на брендните, повеќе или помалку, е ист како и кога се во прашање националните паркови и резервати: тие речиси свети места не потсетуваат дека небрендираност е секогаш можна.

(извадок од книгата „Ne Logo“)

Демократизацијата и македонското општество

Владеене во име на народот, но како?

МАРИЈА КУКА

Во името на народот! Низ историјата ова е веројатно најчесто изговорената реченица, не само на оние кои се во власта, туку и на оние кои претендираат да ја освојат. И за чудо, околу ова прашање секоја власт има консензус: ќе владеат во името на народот! А потоа, сепак паѓаат на испитот наречен - Демократија. Францускиот крал Луј ЦВИ бил искрен и отворено кажал: „Држава, тоа сум јас“. Но, што е со „демократите“ кои веднаш по доаѓањето на раководните места, од државните институции прават недопирливи тврдини. Работите се менуваат пред изборите, кога за големо чудо народните избраници слегуваат меѓу избирачите, се поздравуваат, наздравуваат, ветуваат... Но, најчесто се останува само на ветувањата! По изборите, повторно истата стара приказна.

Македонското општество веќе дванаесет години се декларира како демократско општество, но колку те тоа навистина демократско? Треба ли да учиме демократија!

„Мојот парламент“, проект на невладината организација ОХО и „Школа за демократија“, како проектот на НВО „Институт за демократија, солидарност и цивилно општество“ се два проекта коишто имаат за цел да го „разоткријат“ работењето на највисокиот законодавен дом и воопшто на институциите на системот, но и да ја подигнат граѓанската свест за цивилното општество и за демократија!

„Со проектот „Мојот парламент“ сакаме малку да се разбие фамата околу пратениците и нивното работење, сакаме парламентот да им стане подостапен на граѓаните, вели Мартин Мартиноски, проект - менаџер на НВО ОХО. Во рамките на проектот организираме и јавни дебати во повеќе градови. Проектот е финансиски поддржан од Меѓународната фондација за изборни системи и од УСАИД, трае седум месеци, а во рамките на проектот е изработен и видео спотот „Да се владее во наше име“ којшто се емитуваше на програмата на националната телевизија како и на неколку локални станици. Спотот е подготвен на македонски и на албански јазик. Изработивме и веб страница „mojotparlament.org.mk“, каде што можат да се најдат многу информации за работата на Собранието, објаснува Мартиноски.

„На трибините се обидуваме да им укажеме на граѓаните каде сме ние во процесот на демократијата, што е тоа всушност парламентарна демократија, и кои се нашите права и обврски во градењето на цивилното општество. Со оглед на тоа што на нашите трибини присуствуваа и пратеници граѓаните беа многу позаинтересирани да постават конкретни прашања до пратениците бидејќи тоа беше една од ретките можности да разговараат со нив“. Мартиноски вели дека со оглед на тоа што ние сме демократија во развој, сè уште е рано да се каже дека на тој пат сме постигнале некаков успех. Тој истакнува дека и политичарите и нивните избирачи се учат на нови вредности, а најголемиот дел од критичната маса која одлучува за приоритетните работи во државата се генерации кои израснале во еден друг систем, но смета дека свеста се менува и дека полесно се кристализира сликата за граѓанското општество. „Факт е следното“, истакнува Мартиноски, „ние веќе не можеме да очекуваме дека државата сè ќе стори за нас. Ние мора самите да поттикнеме некои акции, мора да бидеме претприемачи, мора да се развие она што се нарекува граѓанска иницијатива“.

Дека сите заедно мораме да учиме за градењето на цивилното општество, за нашето учество во одлучувањето, за граѓанската иницијатива и за нашите права, но и за нашите обврски покажуваат и резултатите од анкетата спроведена во рамките на проектот „Школа за демократија“, проект на ФИОМ и ИДЦО, финансиски поддржан од ДФид на Британската амбасада.

Седумдесет отсто од анкетираниите

Иднината на живеењето во Македонија е во тоа колку сме подготвени да инвестираме во градењето на демократијата и на граѓанското општество

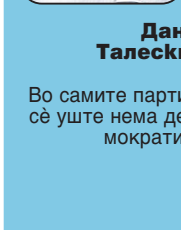
сметаат дека не учествуваат во демократските процеси во Македонија, додека само три отсто од испитаниците се задоволни од условите кои ги нуди демократијата во нашата земја. За Собранието и судовите само пет проценти од анкетираниите сметаат дека се демократски, додека 70,2 отсто велат дека овие институции се демократски, но не доволно. Најголемиот број од испитаниците сметаат дека немаат влијание врз подобрувањето на демократијата во Македонија и велат дека политичките партии се тие кои ја диктираат македонската демократија.

„Мора да сфатиме дека во градењето на демократијата граѓанската иницијатива е еден од клучните фактори“, вели Дане Талески, проект менаџер на Институтот за демократија, солидарност и цивилно општество. „Треба и ние самите да бидеме свесни дека Владата не дава пари за сè, дека во едно граѓанско општество Владата прибира пари од даночни обврзници и на тој начин се полни добар дел од буџетот. Кај нас тие механиз-

Мартин Мартиноски:

Мора да се разбие фамата околу пратениците и нивното работење

Дане Талески:

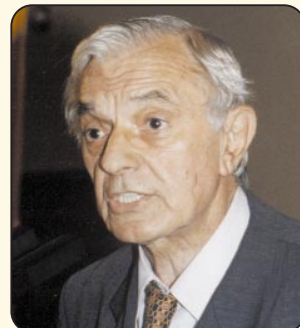
Во самите партии сè уште нема демократија

ми како уште да не се добро сфатени. Еве пример. Во една анкета над осумдесет отсто од нашите граѓани изјавија дека сакаат во нивниот град да има што повеќе фонтови, но кога им беше објаснето дека за водата којшто ќе се тропи ќе мора и тие да плаќаат тогаш поголемиот дел од нив рече дека е неприфатливо тие да плаќаат. Иднината на живеењето во Македонија е во тоа колку ние сме спремни да инвестираме во градењето на демократијата и на граѓанското опште-

Хисен Рамадани за демократијата и македонското општество

Нема доволен квантум на општествена култура

Демократијата е еден мега општествен феномен којшто не може да се апсорбира само со едно општество или со еден систем на одредена општествена конституција, вели политикологот Хисен Рамадани. Демократијата мора да се сфати како сеопфатен широк општествен процес којшто задира во обликот на системот, во методологијата на владеене, како и во политичката култура и однесувањето на секој поединец, од граѓаните до највисока економска и политичка елита. Според тоа ние како Македонија, како општество, од два аспекта сме на почеток на градењето на демократското општество, објаснува Рамадани.

Хисен Рамадани: Ние се уште сме во фаза кога градиме општествени норми и стандарди, коишто се прифатливи за најголем број граѓани

шите граѓани знаат кои се петте најбитни основни вредности, јас тврдам дека таков одговор нема. Ние тие три, пет или десет основни постулати на кои ќе лежи општеството, мора да ги градиме како заедничка свест на сите граѓани, а ако не на сите, тогаш на најголемиот дел, потенцира Рамадани.

Според него, институциите се уште немаат чувство дека нивните одлуки треба да бидат одлуки врзани за волјата на граѓаните.

Треба да постои концепт кој е транспарентен и кој може да подлежи на корекција од јавноста.

Но, тој признава дека нашата јавноста сè уште не е квалификувана и подготвена за ваква улога.

„Демократијата е многуслојна. Останува прашањето кој тип на демократија е најпогоден? Сметам дека прво треба да се зацврстат атрибутите на конституционална држава. Демократија која инсистира на правата на човекот. Не само во процесот на гласањето, туку и низ разни други форми во текот на владеене дојде да се коригираат некои работи. Но, за тоа е потребна и едукација, вели тој.

„Позицијата функционира добро само ако е добро контролирана од опозицијата. Позицијата мора да се напои со свест дека што станала власт, таа не е претставник само на својата партија, туку на целото општество“, додава Рамадани. (М. К.)

ство, да инвестираме наша енергија, наше време и на крај наши пари. Ние мора да бидеме свесни дека не можеме сè да бараме од власта, бидејќи ако бараме сè од власта, ние не одиме напред, туку назад.“

Во рамките на проектот „Школа за демократија“ издадени се и дваесет едукативни тетратки за тоа што е демократија и граѓанско општество. „Проектот не е насочен само кон граѓаните, туку и кон политичарите. Тоа е проект за еден ква-

литативен скок во градењето на цивилното општество. Сметам дека ниту во самите партии сè уште нема демократија. Не знам зошто нашите партиски лидери мислат дека ако нивното членство од 200.000 луѓе има исти ставови по одредени прашања дека со тоа докажуваат дека се многу силна партија. Напротив, со тоа докажуваат дека нивните партии се авторитарни, што никако не води кон демократија,“ додава Танески.

Тито Петковски за отвореноста на државните институции

Не можат сите слабости да се правдаат со транзицијата

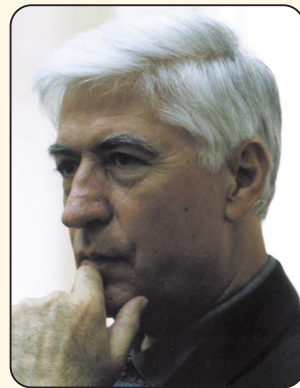
Зошто работата на парламентот е толку многу затворена за јавноста кога и со закон се гарантирани механизми кои дозволуваат не само избраниците, туку и избирачите да учествуваат во неговата работа?

Станува збор за повеќе причини. Вината не е само кај пратениците или пак, само кај граѓаните. Всушност, апсолутно не стои аргументот дека вината е кај граѓаните, затоа што пратениците како нивни претставници имаат и уставна обврска да им предочат на граѓаните што се случува во највисокиот законодавен дом. Пратениците не се само претставници на партиите. Според Уставот, пратеникот се кандидира на партиска листа, но едновременно тој ги претставува граѓаните. Неговата врска е двојна. Една е врска со партијата, а другата е врска со граѓаните. Меѓутоа кај нас изгледа папчната врвка е само со партијата, а со граѓаните таа врска е помалку значајна и затоа го нема тој фит бек од пратениците. Јасно е дека законите што се носат во Собранието треба да произлегуваат од иницијативите на граѓаните, затоа што се однесуваат на нив. Пратеникот има обврска да ги информира избирачите за текот на настаните, да ги консултира и да ги информира, но и да помага во решавањето на прашањата што ги поставуваат граѓаните и има должност одвреме во време да се среќава со нив.

Дали Вие се среќавате со оние кои Ве избрале?

Нескромно е ако кажам дека одржувам такви контакти. Одржувам многу повеќе кога бев пратеник по мнозинскиот изборен систем, избран од една изборна единица, како што беше Центар. Сега сум пратеник од една изборна единица, носител на листа која е многу голема и го зафаќа целиот источен регион. Одржувам средби, а со соработниците отворивме канцеларии во Велес, Штип, Кочани, Крива Паланка. Се обидуваме да одговориме на прашањата кои ги интересираат граѓаните.

Реално гледано, ако сакам само да се среќавам со електоратот, тогаш треба да се посветам само на таа работа. Но, тука се собраниски комисији, подготовките за седници, средбите со странски делегации. Тоа се должи на нашиот систем. Кога би имале во Македонија состојба на заокружени политички и економски системи, и решени прашања од областа на одбраната и безбедноста, во смисла на донесување на такви закони, тогаш на пратениците би им било далеку полесно. Би работеле повеќе на терен. Држави со развиена демократија имаат две сесии годишно, траат по неколку дена, а останатото време избраниците се во контакт со избирачите. Се обидувам да не

Изгледа папчната врвка е само со партијата, а со граѓаните отсутува повратната информација

избегнувам ниту една средба. Било да се работи за Синдикатот или за средба со граѓаните. Засега, одам повеќе таму каде што има ситуација на незадоволство, немири, блокирање на патешта.

Кон се прашањата кои најчесто Ви ги поставуваат граѓаните при вашите средби?

Граѓаните најмногу ги интересира социјалната сфера. Доминантно е прашањето за вработувањето, бидејќи ние дојдовме во ситуација кога во Македонија има повеќе работоспособно невработено население од работоспособно вработено. Избирачите ги интересираат и уписите во училиштата и на факултетите, стипендиите.

Колку законските проекти коишто се во собраниската процедура се даваат на увид на јавноста. Дали воопшто се слуша гласот на јавноста?

Независно што ние како владејачка коалиција не преферираме многу донесување закони во скратена постапка или итни закони, динамиката на настаните и потребата за што побрзо менување на сите закони, едноставно налага таков пристап. Најчесто од Владата добиваме такви предлози и тоа едноставно не дава можност за некоја консултација со граѓаните. За јавна расправа не може да стане збор, освен за некои системски закони, за кои задолжително, според Уставот, мора да се води јавна расправа. Но, динамиката на активностите и брзината на реформите што треба да се направат, го оштетуват квалитетот на законите од оној аспект кој би бил согледан кога законот би бил даден на јавна расправа.

Инаку, не можат слабостите да се оправдуваат со тоа што ќе се каже дека ние сме општество во транзиција. Нас ни требаат силни, стручни, способни тимови кога се подготвуваат законите. Тимови кои целосно ќе ги согледаат состојбите во одредена област и кои ќе ги разгледуваат искуствата во земји со поголема демократска традиција.

Дали македонското општество е демократско општество?

Повеќе фактори влијаат за да не можеме да кажеме дека ние функционираме како демократско општество. Демократијата подразбира ангажман, артикулација на различни погледи на сите фактори кои учествуваат во одлучувањето. Влада, пратеници, невладини организации, експерти, наука, теорија, сето тоа да се стави во функција на нормативна дејност, тогаш Собранието би бил вистински законодавен дом и тогаш би можеле да кажеме дека функционира демократијата. (М. К.)

Смоларски водопад

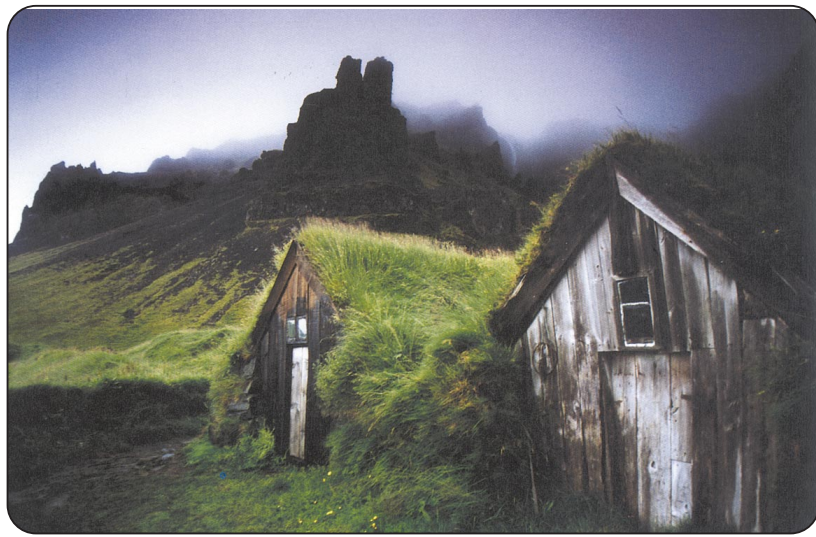
КАТЕРИНА БОГОЕВА

На почетокот на мај, поточно на неговиот осми ден, на празникот Летница, медиумите во јавноста пренесоа една атрактивна вест-во струмичкото село Смоларе беше отворен пристапот до Смоларскиот водопад. Пред заинтересираните беше промовирана оформената пешачка патека, дело на заедничка акција на еколошкото друштво "Роса", локалната самоуправа и жителите на селото, со помош на која природните убавини станаа достапни и за оние кои претходно поради тешко пристапниот терен, не можеа дотаму да се искачат. Афирмацијата и популаризацијата на овој споменик на природата како проект е реализиран во рамките на програмата "Живо наследство", иницирана за првпат од Фондацијата Крал Бодуен во 2000 година во Југоисточна Европа чиј што старт беше Македонија, каде истата се реализира во партнерство со Фондацијата Институт Отворено Општество - Македонија.

Од почетокот пак на оваа недела, во галеријата Чифте амам во Скопје заинтересираните можат да ја погледнат изложбата на фотографии под наслов "Карневалот во Вевчани" од Анастас Кушкоски, која во јануари годинава беше отворена во Вевчани. Таа содржи 80 колор фотографии снимени во последните 25 години, своевиден мал избор на авторскиот тематски фонд. Како дел од проектот "Вевчани - жив музеј", кој се реализира во рамките на споменатата програма "Живо наследство", нејзин носител е КУД "Дримкол" од Вевчани. Во рамките на програмата која се реализира за искористување на културното наследство како ресурс за локален развој, досега се поддржани 19 проекти во исто толкав број општини во Македонија.

"Отворањето на Смоларскиот водопад е само првиот проект што официјално завршува со забележителен резултат. Сметам дека за граѓаните на општина Ново Село овој проект е само почеток. Во тоа е и суштината на оваа програма, имено - да им помогне на луѓето да ги развијат своите капацитети и со мала помош, но здружено, во партнерство меѓу локалната власт, надлежните институции, невладините организации и самите граѓани, да направат нешто убаво за себе. Во Смоларе претстојат нови акции, за одржување на локалитетот, за доизградба на патот, за помасовно медиумско промовирање на овој чудесен споменик на природата. Но, основниот импулс

е даден и новите успеси во развојот на тој мал регион се во рацете на тамошните луѓе. Убеден сум дека со овој, како и со другите проекти, за кои јавноста ќе дозвола наскоро, програмата покажува оти луѓето што веруваат во своите вредности и што знаат здружено да работат, секогаш можат да постигнат успех", истакнува координаторот на програмата Иван Додовски, кој неодамна заедно со соработниците престојуваше на регионална средба во Софија, каде македонските искуства се разменуваа со програмските искуства од Романија, Бугарија и Босна и Херцеговина. "Имавме можност нашата работа официјално да ја организираме и да ја промовираме во "Мрежа на Живото наследство во Југоисточна Европа". Договорено е различните искуства во врска со искористувањето на културното наследство да бидат разменети и промовирани како модели. Се надеваме дека тоа ќе значи и развивање на соработката, како и менување на вообичаената слика во регионот, каде наследството досега се сметаше за регресивна сила. Ова е можност да се покаже дека богатството на разлики што го поседува регионот е, заправо, ресурс за развој. Соработката во рамките на мре-

Фотомедија 2002: Моник Дигард (Франција)

Народна носија од Ростуше

Програмата „Живо наследство“ станува сè повидлива Наследството има смисла само ако им е достапно на луѓето

„Програмата покажува дека луѓето што веруваат во своите вредности и што знаат здружено да работат, секогаш можат да постигнат успех“, вели Додовски

Вевчански карневал

жата продолжува интензивно, а ние како прв претседавач на мрежата во ноември ќе бидеме домаќини на нова регионална средба во Охрид. Очекуваме, покрај претставниците од Романија, Бугарија и Босна и Херцеговина, како гости да присуствуваат и претставници од другите земји во регионот".

Запрашан колку проектите можат да се реализираат без или со одредени административни, бирократски и други пречки во општествените услови во кои се наоѓа земјата, тој тргна од сознанијата дека нема заедница што не поседува

вредности и ресурси, независно колку е мала, потенцирајќи дека во нашиот случај, ресурси не се нафтата и морето, ами луѓето и производите на нивната богата култура. "Најпрвин треба тоа да се признае како минимален услов за надминување на стариот концепт на наследството, според кој државата пропишува се што е вредно, а што не, што треба да се "конзервира", а што треба да се препушти на заборава. Оваа програма се вика "Живо наследство", бидејќи наследството има смисла само ако е живо, т.е. е ако им припаѓа на луѓето, и ако тие творечки го

продолжуваат. Оттаму, програмата работи во мали заедници, честопати и заборава од државата и нејзините институции. Програмата сака да им помогне на луѓето самите да ги препознаат и да ги претстават вредностите на своето културно наследство, а притоа да ја развијат самопочитта и довербата во зедницата. Тој социјален капитал, без кој не може да успее никаква стратегија за развој, е промената што скромно ја започнуваме. Со текот на времето, таа, бездруго, ќе нало-

жи и промена на бирократските и други пречки за кои зборувате, за што одговорноста за наследството и културниот развој ќе биде поблиску до луѓето, а помалку до академските елити, експертите во големите институции или владините бирократи. Како што гледате, концептот на програмата е демократски, но можеби различен од другите иницијативи само по својата креативност".

Програмата се реализира во три фази: пилот, втора и трета фаза. Меѓу проектите од втората фаза на програмата е и проектот под наслов

"Денови на културата во Врпчиште", што го реализираат членовите на здружението "Милениум", кои за себе велат дека се прва генерација на млади луѓе што својот ентузијазам го покажуваат во осмислувањето на културното заживување и зачувување на живото наследно богатство во гстиварското село Врпчиште. Почнувајќи од 2 јуни тие во јавноста ќе ги презентираат планираните активности: традиционалните спортски натпревари, промоцијата на книгата "Низ векови Врпчиште", традиционалниот настан "Пелихвани", ќе ја отворат Етно музејската збирка, ќе ги презентираат тајните на традиционалното готвење, дефилето на народни носии, изложбата на рачни ракотворби, како и економскиот презентирање на локалните стопанственици и планираниот фолклорен фестивал. Реализаторите на проектот се задоволни од реакциите и од соработката со граѓаните и со локалната власт. Градоначалникот и општината Врпчиште отстапиле просторција за музејската збирка, граѓаните помогнале во организирање на натпреварот и во собирање на предметно наследство, а се придружиле и претставниците на ОУ "Чеде Филипошки", проф.д-р. Јусуф Хамзаоглу и м-р. Назим Ибрахим. Подршката од локалните власти и граѓаните ја нагласуваат и реализаторите на споменатиот проект во селото Вевчани. Тие во текот на годината, на јавноста ќе ја презентираат и работата на обнова на народните игри и обичаи, уредувањето на локалитетот околу изворите а планирано е и издавање на водич за светишката во околината на Вевчани. Вреди да се споменат и проектите "Економски развој преку историско-културните ресурси" во струшките села Велешта и Делогожда, "Народната носија и обичаите -вечни сведоци" во долгореканските села Ростуше и Битуше", Миниградски парк- Карши бавча" - Кратово, како и "Културното наследство- прилог за иднината" на кој се работи во прилепското село Кривогаштани, за чија што содржина според изјавата на претставничката на партнерската организација на жените "Хоризонт", Менче Клекачкоска .

"Фондациите ставаја на располагање 530.000 американски долари за периодот до декември 2003 година. Со оглед на фактот дека програмата ќе трае до 2004 во Бугарија и во Романија, а до 2005 година во Босна и Херцеговина, како и поради одличните резултати што стануваат видливи, во тек се преговори за продолжување на програмата во следните две години. Во иднина, таа, веројатно, ќе се насочи кон промовирање на постигнатото и кон развивање модели и практики што можат да бидат користени и во други заедници. Конечно, ќе бидеме среќни ако добрите практики бидат препознати и од создавачите на политиката во оваа област. Тоа ќе значи подолгорочен придонес во искористувањето на културното наследство и во развојот на Македонија и на регионот".

НВО коалиција

Поголема соработка со Парламентот

Согледувајќи ја потребата од поголема комуникација и соработка на Републичкиот парламент со цивилниот сектор, неодамна, десетина невладини организации формираа коалиција која ќе има за задача да ги надмине постојните бариери на релација: Собрание - граѓани.

Станува збор за коалиција на која секојдневно ѝ се приклучуваат граѓански здруженија и индивидуалци, и која има за цел да воспостави редовни контакти на невладиниот сектор со законодавната и извршната власт во државата. Овој проект наречен НВО Парламент има намера да ја промовира идејата за обезбедување неколку постојани места во Парламентот за претставници од НВО, кои би учествувале во дискусиите на определени теми, но би немале право на глас, како и да формира лоби групи кои ќе нудат решенија и сугестии за одредени проблеми од витално значење за граѓаните. За подетални информации или пак, евентуално вклучување во коалицијата пишувајте на е-маил адреса: ngo_parliament@yahoo.com

Заборавеното кино, прозорец кон светот

КАТЕРИНА БОГОВЕВА

Центарот за современи уметности од Скопје, кој денот е во фаза на преселба во нови простории, во само навидум заборавениот Куршумли ан во Старата скопска чаршија, со својот проект “Култура за секогo” отвора нови патништа во руралните средини, нудејќи им на жителите можности за приклучување кон современите културни текови, низ магијата која ја нуди заборавеното “селско кино”. Во изминатиот месец и половина, во селата кои се наоѓаат крај реките Радика и Дрим (Ростуше, Леуново/Никифорово, Маврови Анови, Дуф, Веле Брдо, Косоврасти, Требиште, Скудриње, Коцаџик, Мелничани, Цепчиште, Велешта, Ташмаруниште), проектниот тим на чело со координаторот Никола Писарев, започна со прикажување на филмови, организирајќи кино проекции, но нудејќи и можности за отворени разговори за културата и уметноста со сите оние кои сметаат дека треба да ги прошират своите културно - едукативни граници. По кино проекциите ќе следуваат концерти на локални бендови, театарски претстави, предавања за уметноста, архитектурата, историјата, работа со деца на полето на ликовните уметности, развој на нивите креативни способности, се со цел, населението да се приближи до можностите за развој на микрорегионална соработка меѓу

Никола Писарев:

Имаме поддршка од општините и сметам дека сме на добар пат да ги научиме младите како да го организираат својот културен и општествен живот

селата и нивно самоорганизирање на полето на културниот и општествениот живот. “Веќе има одредени видливи реакции од населението од Радичкиот регион. Тие започнаа со организирање на годишното “Радичко културно лето”, а ние како Центар ќе помогнеме со логистичка поддршка. Во јули се планира да се одржи една ликовна изложба на локални уметници како и етнолошка изложба на предмети и фотографии. Ќе има и концерт, голема журка на отворено за помладата популација, како и голема работилница за снимање со камера и фотографирање. Луѓето сакаат да го развиваат својот крај, а приклучувањето кон културните текови им е потребно како за себе самите, така и за привлекување на туристи на кои ќе можат да им ги покажат културните вредности кои регионот ги поседува. Имаме поддршка од општините и сметам дека сме на добар пат да ги научиме младите како да го организираат својот културен и општествен живот, да ја развиваат микрорегионалната соработка, да го подигнат нивото на меѓуетничка толеранција и сопствената доверба и самодверба”, потенцира Писарев. По Радичкиот регион, селското кино но и другите содржини ќе се реализираат и во регионот на Куманово (Пелинце, Старо Нагоричане, Ранковце, Гиновце, Табановце, Пчиња), како и во регионот на Мариово (Витолиште, Старавина, Градешница, Бач).

ИОМ организира работилници Психолошка помош за жртвите на трговијата со луѓе

Во рамките на активностите за спречување на илегалната трговија, Меѓународната организација за миграции (ИОМ) од Скопје покани четворица експерти за проширување на нивото на психолошка поддршка и помош на жртвите од трговијата со луѓе сместени во Транзитниот центар за жртви од трговија со луѓе во Скопје.

Транзитниот центар за жртви од трговијата со луѓе е отворен во Скопје во 2001 година од страна на македонското Министерство за внатрешни работи. Во центарот се сместени жртвите од трговијата со луѓе од моментот на нивната идентификација до моментот кога тие ќе бидат репатрирани.

Од тогаш ИОМ обезбедува хуманитарна помош за жртвите во нивните засолништа, меѓу кои и психолошка помош, која вклучува психолошки совети, образовни и социјални активности и терапевтски третмани. Психосоциолошката помош е обезбедена од локалната невладината организација “Асоцијација за поддршка и заштита на деца и жени во ризик - за среќно детство”.

Во рамките на ова, ИОМ покани неколку експерти кои ќе гостуваат во Скопје во период меѓу 21 мај до почетокот на август годинава. Експертите ќе одржат директни работилници и разговори со жртвите од Транзитниот центар, а ќе спроведат и тренинг за членовите на невладината организација „За среќно детство”.

Македонски активисти во посета на Ирска Иницирана идна соработка со ирските НВО

Врз основа на воспоставени контакти со Интернационал Пеаце Буилдинг Нетворк од Дингл, Ирска, во почетокот на месецов, група од претставници на 11 невладини организации: ОРТ - Скопје, Милениум - Враччиште, Здружение на жени Ауреола - Струга, Агенција за локална демократија - Охрид, Здружение на пчеларите Пчела - Велес, Младински културен центар - Битола, Хуманитарна организација Св. Климент - Струмица, и Фондацијата Институт отворено општество - Македонија, ја посети оваа островска земја.

Претставниците на македонските невладини организации за време на оваа неколкудневна работна посета остварија многу контакти и иницираа идна соработка со дузина ирски невладини организации. Евентуалната понатамошна комуникација со невладиниот сектор на Ирска има можност да биде финансиски поддржана од програмата - Лидер на Европската унија, која има за цел искористување на знаењата и новата технологија за подобрување на руралните производи и услуги, правејќи ги поконкурентни на пазарот. (И.А.)

„Граѓански глас“ против зголемувањето на телефонските импулси

Петицијата ја потпишаа над 40.000 граѓани

Минатиот четврток, граѓанската иницијатива „Граѓански глас“ на потпретседателката на Владата, Радмила Шекеринска, ѝ ги предаде собраните, 41.376 потписи од Петицијата против зголемувањето на цените на услугите на фиксната телефонија, од страна на АД „Македонски Телекомуникации“. При тоа беше договорена и средба со потпретседателката на Владата, на која директно ќе бидат пренесени барањата и ставовите на граѓаните околу овој горлив проблем.

Петицијата беше доставена и до АД „Македонски Телекомуникации“ и воедно беше побарана средба со претставници на Бордот на директори или на Управниот одбор. Во меѓувреме, од кабинетот на г. Борче Давитковски, претседател на Бордот на директори, пристигна одговор и ветување за средба што треба да се организира уште во текот на оваа недела.

Доколку сакате да ѝ се приклучите на оваа иницијатива контактирајте на телефон: (032) 38 34 22.

Излезе првиот број на „Политичка мисла“

„Политичка мисла“ е име на новото списание за политичко-општествени теми кое излезе неодамна во издание на Фондацијата „Конрад Аденауер“ и на Институтот за демократија, солидарност и цивилно општество. Во првиот број којшто излезе во тираж од 300 примероци акцентот е ставен на евроинтеграциите. Меѓу останатите во овој број се и текстовите на Дорис Пак „Одговорноста на Европската унија за траен мир во Југоисточна Европа“, текстот на Хајнц Тајзен за цивилизирање на културите, додека Горѓе Иванов пишува за транзитологијата, а текстот на Дане Талески зборува за можностите на Македонија да се приближи кон Европската унија.

Издавачите на „Политичка мисла“ наредниот број го најавуваат за следниот месец, а како главна тема ќе биде пацифизмот и спротивставените ставови на светските политички сили поради војната во Ирак.

Инаку, списанието има деведесетина страници, а цената е 100 денари и може да се најде во книжарниците низ градот.

Мокта е во народот

Зеднички проект на:

Центар за развој на медиуми и „Утрински весник“

Финансиски поддржан од:

Институт Отворено Општество – Македонија

Излегува секој

последен четврток во месецот

Уредуваат:

Роберто Беличанец,

Гордана Дувњак,

Билјана Бејкова

Графичко уредување

Игор Перчуклиевски

e-маил: infocentar@sonet.com.mk